

TAULES DE DEBAT I PARTICIPACIÓ ENTORN A CONFLICTES SOCIOECOLÒGICS DE L'AMB

1 INTRODUCCIÓ

Equip Promotor: AMB (organisme amfitrió) i CST (entitat dinamitzadora). Lloc: Àrea Metropolitana de Barcelona (AMB) Carrer 62, número 16, 08040 Barcelona. Edifici A – Planta 7^a – Sala Polivalent Per aclariments, dubtes i suggeriments: taulesparticipacioamb1@gmail.com Es demana confirmar la pròpia disponibilitat en el següent formulari: https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeBhWcNtCUC_A8oZ7ZC4dpcxBE1zp52uJs_EviQoAFQ_SE2Og/viewform

1.1. LA TAULA ENTORN A CONFLICTES SOCIOECOLÒGICS DE L'AMB

Com és sabut, la temàtica de la transició energètica ha adquirit una gran centralitat en els debats públics actuals. Una preocupació per la qüestió energètica i l'agreujament dels impactes del canvi climàtic, que ja compta amb diversos anys de recorregut en l'àrea metropolitana. La complexitat que envolta el canvi de model energètic, així com la relativa joventut del procés mateix, maximitza el nombre i la tipologia dels desafiaments als que enfrontar-se en el camí de construcció estratègica de propostes.

El que esdevé evident, però, és la necessitat d'adoptar una perspectiva que sigui capaç de veure i interpretar les necessitats del present. En conseqüència, és cabdal la promoció i preservació d'espais de diàleg i de reflexió que afavoreixin processos d'aprenentatge mutu i de cocreació de coneixement. Si establim com a premissa que qualsevol pla o estratègia en matèria de transició energètica s'ha d'abordar des de l'òptica d'una governança democràtica, llavors també és imprescindible que aquest pla prevegi enfortir els vincles entre els agents implicats i empoderar-los en llur capacitat de decisió.

Concretament, la Taula TE té per objectius:

- Recollir i compartir informació sobre diferents qüestions relacionades amb la transició energètica que tenen els diferents actors de l'àrea metropolitana de Barcelona
- Contrastar i integrar les diferents visions, percepcions i opinions que hi ha en el context metropolità en la qüestió energètica.
- Detectar i activar possibles aliances, consensos, lideratges i propostes compartides que contribueixin al procés de canvi de model energètic general.
- Incidir en aspectes especialment conflictius del debat com: el model energètic desitjat, la presa de decisions, la localització d'energies renovables sobre terreny i la relació de l'àrea metropolitana amb altres territoris.

1.2. CONFLICTES SOCIOECOLÒGICS: ESCENARI DE TRANSICIÓ ENERGÈTICA

2 EL PROCÉS DE TREBALL

2.1. ENFOCAMENT METODOLÒGIC

Adoptant una metodologia participativa ja experimentada al llarg de les Taules realitzades pel Centre per la Sostenibilitat Territorial i l'àrea de Planificació Estratègica AMB (2018-2021) per tal que els ponents i participants puguin aportar el seu coneixement, a l'hora que es formula un debat fèril, en el perseguiment d'una comprensió més àmplia entorn la temàtica per així suggerir línies d'intervenció coherents i integrades. .

2.2. LES SESSIONS

SESSIONS: El procés es realitza amb un grup estable de persones de diverses procedències i perfils que són expressament convidades a participar. Tanmateix, es demana compromís d'assistència per a les tres sessions.

Es realitzaran tres sessions, totes elles en dilluns de 16:30-18:30, distribuïdes de la següent manera: Sessió I Quina transició energètica imaginem per a l'àrea metropolitana de Barcelona? Imaginaris futurs i situació actual de la transició energètica telemàtic 6/2/2023 Sessió II De quina manera caldria decidir i sota quins criteris la implantació d'EERR a l'àrea metropolitana de Barcelona?

Fórmules de governabilitat i criteris de localització de les EERR presencial 27/2/2023 Sessió III Com caldria abordar el diàleg amb altres territoris per ampliar la producció renovable? Relació camp-ciutat, zones "productores"-zones "consumidores presencial

3 EL GRUP DE TREBALL

3.1. PARTICIPACIÓ I ASSISTÈNCIA

El perfil dels actors convidats és clau, en tant que en possessió d'una experiència, idea o discurs puguin estimular i enriquir el debat.

3.2. MEMBRES DEL GRUP

4 BALANÇ DE LA TAULA DE TRANSICIÓ ENERGÈTICA

4.1. PRESENTACIÓ

4.2. OBJECTIUS I LÍNIES ESTRATÈGIQUES

4.3. DEBATS PENDENTS

5 PROPOSTES I RECOMANACIONS GENERALS

5.1. INTRODUCCIÓ

5.2. FITXES DE PROJECTES

6 OPCIONS DE CONTINUACIÓ

7 ANNEXES

7.1 SESSIÓ I

7.2 SESSIÓ II

Descripció

Fórmules de governabilitat i criteris de localització de les EERR

INTRODUCCIÓ (10') [16:30- 16:40h]:

Arribades i benvinguda.

Plantejament de la sessió:

- Com sabeu, la transició energètica inclou moltes variables (temes de producció, de consum –estalvi i eficiència, d'accés –pobresa energètica, de mobilitat, etc.). I avui ens enfocarem específicament en una: en la producció d'energia elèctrica renovable.
- Com vam veure en la primera sessió, dins d'aquest àmbit també hi ha moltes variables diferents (estimacions de producció i consum, qüestions relacionades amb l'electrificació, aspectes tecnològics, finançament, etc.). Avui, però, ens centrarem únicament en una: en l'element territorial i de localització d'aquestes instal·lacions renovables.
- Per què?

- o Sabem, tal com es va remarcar l'altra dia, que la producció renovable sobre terreny és una acció, segurament minoritària en termes de contribució al pool energètic i baixa quant a capacitat d'acollida territorial. També que, segurament, no és una acció tan prioritària com altres necessitats metropolitanes detectades en relació a la transició energètica (per exemple, la reducció del consum energètic del parc immobiliari i dels processos productius o garantir l'accés a tothom a les energies renovables).
- o Però, creiem que, tot i així, és important. D'una banda, perquè un dels aspectes més controvertit que s'han manifestat a nivell públic i social (a través de diferents conflictes que han proliferat a Catalunya en els darrers anys) és el de la implantació de les EERR (especialment, eòlica i fotovoltaica). Uns conflictes que evidencien la complexitat de decidir on posar aquestes EERR (per la tensió que es genera amb altres usos i necessitats de l'espai i pels efectes que aquestes infraestructures tenen en les dinàmiques territorials existents).
- o De l'altra banda, perquè actualment la Direcció General d'Energia i l'ICAEN estan treballant per a definir el Pla Territorial per a les Energies Renovables (PLATER) que definirà les quotes comarcals de producció d'energia, els criteris d'implantació en el territori i el mapa de zones prioritàries de renovables. I per tant, que establirà les condicions d'implementació dels projectes nous a partir de 2025 i incentivarà la localització en uns determinats llocs. I pot ser interessant contribuir a aquest procés en la mesura que puguem.

Objectius

- _ Identificar i recollir criteris de localització per instal·lar les EERR sobre terreny a l'àrea metropolitana. També, conèixer els que s'estan proposant des de l'AMB.
- _ Vivenciar i valorar diferents processos de decisió que podrien donar-se per acompanyar la implantació de les EERR.
- _ Definir quin model de governabilitat voldríem i podríem (segons el context de governabilitat que hi ha actualment) promoure per l'àrea metropolitana.
- _ Ajudar a la coneixença i a la generació de complicitats entre diferents agents de l'àrea metropolitana amb interès per la qüestió energètica.

Enfocament metodològic

La sessió tindrà dues parts diferenciades:

- o En primer lloc, començarem a entrar en la matèria de la mà de Jac Cirera que ens explicarà què s'està fent des de l'AMB (concretament, des dels treballs del PDU) sobre aquest tema.

- o En segon lloc, sereu les persones assistents les protagonistes d'elaborar coneixement sobre la qüestió. I ho farem en base a una proposta de treball que hem preparat i que té per objectiu canalitzar el debat, que tots puguem participar i que arribem a resultats col·lectius (de grup).

PONÈNCIA [16:40-17h]:

El planejament territorial i urbanístic de la transició energètica. Jacob Cirera, ambientòleg Servei de Redacció del Pla director urbanístic de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

DINÀMICA: Com s'hauria de decidir la localització d'EERR sobre terreny a l'àrea metropolitana

PRIMERA PART: Possibles escenaris de decisió. Joc de rol [17-17:40h]

Objectius:

- _ Explorar mecanismes de decisió col·lectiva diferents (avaluació multicriteri, taula de negociació, decisió per consens, assemblea, decisió per votació). I poder copsar els reptes pràctics de cada un d'ells per l'àmbit de l'energia.
- _ Fer aflorar diferents criteris de localització en la implantació d'EERR a l'àrea metropolitana (què –quins aspectes- tenir en compte a l'hora de decidir el lloc).
- _ Anar entrant en el tema progressivament i poder recollir ingredients per a la segona part de l'exercici.

Procediment:

- _ Ens dividim en 3 grups i cada un treballarà un hipotètic escenari de decisió entorn a la instal·lació d'EERR [ANNEX 1].
- _ Com és un joc de rol, cada persona del grup tindrà un personatge que representar i un determinat escenari on fer-ho.
- _ Cada grup estarà acompanyat per un dinamitzador del CST que prendrà nota del que es vagi dient i pot aclarir dubtes en moments determinats. Però, en principi, cada escenari té una dinàmica pròpia que funciona "sola".
- _ Primer s'explica l'escenari i després cada persona es prepara el seu rol (5').
- _ En 30' hauran d'arribar a algun tipus d'acord. O conclusions sobre el que caldria fer.

SEGONA PART: Definim i consensem el què i el com d'aquesta localització renovable [17:40-18:25]

Objectius:

- Compartir i recollir els criteris de localització que s'han tingut en compte en els escenaris anteriors per part dels participants.
- Definir conjuntament quin model de governabilitat seria l'ideal per a decidir la implantació de les EERR sobre terreny en l'àrea metropolitana de BCN.
- Diagnosticar quins límits de governabilitat hi ha (reptes que planteja l'escenari actual).

Procediment:

- Ens ajuntem tots en plenari i les persones dinamitzadores del CST expliquen en veu alta quins criteris s'han tingut en compte en el seu grup a l'hora de decidir una determinada localització de la instal·lació. Hi ha hagut alguna prioritització?
- **Quin procés de decisió (tipus de governança) proposem per l'àrea metropolitana de BCN?**
 - o En el joc de rol hem explorat mecanismes concrets i en una escala micro, fent un tractament individualitzat de les decisions. Ara és el moment, de fer un salt d'escala i tractar més global i integralment l'element decisonal. I pensar en un model de governabilitat global.
 - o A través de diferents passos anirem definint conjuntament aquesta governança i ho anirem escrivint en un paper mural [ANNEX 2]:
 1. CARACTERÍSTIQUES DE GOVERNABILITAT INTERESSANTS (ingredients del nostre model). A patir de la vostra experiència en el joc de rol, hi ha alguna característica interessant (que creieu positiva) del procediment implementat que valdria la pena incorporar en el nostre model de governança? O algun aspecte que heu après o del que us heu adonat que estaria bé tenir en compte?
 2. MODEL IDEAL DE GOVERNANÇA ENERGÈTICA. Tenint en compte el que hem anat dient i altres aspectes que considereu, podríem definir les següents variables ideals del nostre model de governança?
 - Participants i lideratge (capacitats i responsabilitats)
 - Mecanismes i procediments de decisió
 - Tempos
 - Informació necessària (quina informació necessitem per implementar els criteris de localització identificats i per acabar de prendre la decisió).
 3. ENCAIX EN EL CONTEXT ACTUAL. La situació actual en termes de governabilitat que tenim és el següent [ANNEX 3]. Cal fer

alguna modificació al model que hem estat definint per encaixar-ho millor a aquest context? Què caldria fer per poder aproximar-nos al model desitjat?

TANCAMENT (5'):

Agraïments, explicació sobre el processament de resultats, plantejament de la següent sessió.

Temps per si hi ha algú que vol fer algun comentari final (valoració, proposta pel proper dia, etc.).

Resultats

Com s'hauria de decidir la localització d'EERR sobre terreny a l'àrea metropolitana

ESCENARI 2: Negociació entre els agents locals entorn a una proposta de projecte FV

CRITERIS GENERALS

- La producció renovable hauria de ser per a autoconsum. Fer producció de proximitat. No haver d'abocar l'energia a la xarxa (i haver de pagar peatges i demés) i, alhora, estudiar quins consumidors hi ha propers per poder constituir una comunitat energètica associada a la instal·lació.
- Plantejar la instal·lació de manera que estigui arrelada al territori i que també ajudi a augmentar rendibilitats econòmiques de les diferents activitats del territori.
- Important que hi hagi participació de la ciutadania; informació, diàleg... ("perquè no surti ningú amb pancartes").
- L'agrovoltaica podria ser una solució de combinar agricultura i generació d'energia, sempre i quan hi hagi suficient informació i es coneguin quines són les possibles afectacions en el conreu ("No et dic que no, però, necessito estudis").

CRITERIS DE LOCALITZACIÓ

- Evitar l'ús de sòl agrícola per a la instal·lació renovable ("No pot ser que ocupem tot la zona agrícola per haver de donar subministrament a tot el poble", "És important també tenir en compte la dependència alimentària"). Tot i així, es pot estudiar la possibilitat d'instal·lació, ja que no tot el que és sòl agrícola és igual (n'hi ha que es conreen, n'hi ha que no, etc.).
- Emprar les zones industrials sense desenvolupar com a espai per localitzar la FV està ben vist per tothom, sempre i quan no hi hagi unes expectatives d'ús importants (per part de l'Ajuntament, de les empreses, etc.).
- Es considera clau tenir en compte l'eficiència en l'ús del sòl a l'hora de pensar la localització renovable. És a dir, obtenir els màxims rendiments

d'ús possible per a un mateix espai. Per exemple, en les teulades, fent agrovoltaica... tens dos usos, dos valor per una mateix unitat de superfície.

- Per assegurar la viabilitat tècnica i econòmica de la instal·lació, a l'hora de promoure una producció de proximitat, cal tenir en compte que hi hagi punts de connexió propers i que hi hagi un consumidor energètic proper amb uns volums prou grans.
- Les zones intersticials són una bona localització, sempre i quan vagi acompanyada d'altres terrenys més extensos per poder fer una instal·lació més viable.

ALTRES ASPECTE

- Hi ha una discussió sobre si realment els parcs FV són fàcilment transportables o són tecnologies que hipotequen l'ús del sòl. Hi ha un pagès que té un parc FV ("clàssic") en el seus terrenys i explica que té unes bases de formigó de metre i mig com a suport per als panells solars.
- El marge per decidir la localització de les instal·lacions ve molt condicionat per quines són les terres disponibles i per on estan els punts de connexió. I això implica que segons el lloc és difícil trobar diferents alternatives de localització.

OBSERVACIONS (de la dinamitzadora)

- Hi ha poca informació i coneixement en relació a l'agrovoltaica. No es sap quins són els cultius més aptes i, alhora, s'associa a les instal·lacions clàssiques de FV sobre terreny (per exemple, en relació als sistemes d'ancoratge del panells que són menys impactants en agrovoltaica).
- El sector pagès té menys marge per negociar en quins espais agrícoles es poden fer les instal·lacions, perquè en general té menys marge de maniobra. Estan en una situació delicada de per sí (poca capacitat d'inversió, poca rendibilitat, poques terres disponibles, pocs actius...) i, per tant, tenen menys capacitat per flexibilitzar quan es tracta de trobar espais.

ANNEX 1: Necessitats agrícoles, energètiques i ambientals identificades

Variables agrícoles, necessitats del sector pagès

- _ Mantenir la producció agrícola o que pateixi el mínim descens.
- _ Pal·liar els efectes del canvi climàtic (pedrades, gelades, sequera, calor...).
- _ Assegurar la mobilitat de la maquinària d'explotació i la no obstaculització de les tasques productives.
- _ Evitar excés d'humitat (proliferació de fongs...).
- _ Assegurar que no afecta la fertilitat del sòl i el seu potencial productiu/regeneratiu.

Variables energètiques, necessitat de les empreses

- _ Aconseguir producció d'energètica suficient (per consum i/o venda).
- _ Instal·lació, disseny i enginyeria no massa laboriosa/costosa.
- _ Assegurar eficiència dels mòduls fotovoltaics
- _ Connexió a la xarxa elèctrica
- _ Viabilitat econòmica de la instal·lació.

Variables ambientals¹, necessitats sistèmiques

- _ No afectació de l'avifauna (per pèrdua d'espais oberts, per perill de les instal·lacions...) ni de la biodiversitat existent.
- _ Integració paisatgística de la instal·lació.

ANNEX 2: Variables a tenir en compte en el disseny d'una instal·lació agrovoltaica.

Prioritzeu de més important a menys, les variables agrícoles energètiques i ambientals de les que disposeu.

1

<https://www.allpe.com/documentos/energias-renovables-medio-ambiente/energia-solar-fotovoltaica-y-medio-ambiente/>



Necessitats a tenir en compte en el disseny d'una instal·lació agrovoltalca.

Prioritisez de moins important à moins, les variables agricoles
énergétiques et environnementales de les que disposez

[illegible]

ANNEX 3: Encaix de l'agrovoltaïsme en el context agrícola de l'AP.

CONTEXT ACTUAL

- _ La majoria de pagesos no tenen suficient capacitat d'inversió per promoure una instal·lació per sí sols.
- _ La variabilitat del mercat, la climatologia, etc. fa que els cultius no siguin durables.
- _ El baix preu de venda dels productes agrícoles (per exemple, del raïm) fa que algunes explotacions tinguin dificultats per ser viables econòmicament.
- _ No totes les activitats productives agràries són fàcilment electrificables.
- _ En general, la majoria de pagesos no coneixen l'agrovoltaica i tampoc hi ha un marc normatiu que li doni cobertura i unes certes garanties.
- _ Hi ha una majoria d'explotacions petites (de menys de 5 hectàrees de superfície) i una minoria (15% aproximadament) de grans explotacions (més de 20 hectàrees).
- _ La majoria de sòls de la plana del Penedès són sòls de classes de capacitat agrològica I, II, III i IV que tenen restriccions normatives a les instal·lacions FV.

REFLEXIONS OPORTUNES

- _ L'agrovoltaica pot hipotecar el potencial agroalimentari de l'AP?
- _ L'agrovoltaica pot generar canvis no desitjats en el teixit empresarial agrari de l'AP?
- _ L'agrovoltaica pot donar seguretat econòmica a les explotacions?

Tenint en compte aquest context i aquestes qüestions, quin seria el millor encaix?

- _ Quines ubicacions serien les més adequades?
- _ Quines dimensions/potència haurien de tenir les instal·lacions d'agrovoltaica?
- _ Com hauria de ser el model de propietat/gestió/manteniment de la instal·lació?
- _



Tenint en compte aquest context.....

CONTEXT AGRÍCOLA ACTUAL

- La majoria de pagesos no tenen suficient capacitat d'inversió per promoure una instal·lació per si sols.
- La variabilitat del mercat, la climatologia, etc. fa que els cultius no siguin durables.
- El baix preu de venda dels productes agrícoles (per exemple, del raïm) fa que algunes explotacions tinguin dificultats per ser viables econòmicament.
- No totes les activitats productives agràries són fàcilment electrificables.
- En general, la majoria de pagesos no coneixen l'agrovoltaica i tampoc hi ha un marc normatiu que li doni cobertura i unes certes garanties.
- Hi ha una majoria d'explotacions petites (de menys de 5 hectàrees de superfície) i una minoria (15% aproximadament) de grans explotacions (més de 20 hectàrees).
- La majoria de sòls de la plana del Penedès són sòls de classes de capacitat agroclimàtica I, II, III i IV que tenen restriccions normatives a les instal·lacions FV.

QUIN SERIA EL MILLOR ENCAIX?

Si es té en compte aquest context, l'agrovoltaica desitjada i adient per l'Alt Penedès tindria les següents característiques:



Quines **ubicacions** serien les més adequades?

Quines **dimensions/potència** haurien de tenir les instal·lacions d'agrovoltaica?

Com hauria de ser el **model de propietat/gestió/manteniment** de la instal·lació?

REFLEXIONS OPORTUNES

L'agrovoltaica pot hipotecar el potencial agroalimentari de l'AP?
L'agrovoltaica pot generar canvis no desitjats en el teixit empresarial agrari de l'AP?
L'agrovoltaica pot donar seguretat econòmica a les explotacions?

ANNEX 4: Encaix de l'agrovoltaïsmen en el context social i del debat entorn a la implantació de les EERR a l'AP.

CONTEXT ACTUAL

- L'opció de l'agrovoltaïsmen, en general, és ben rebuda, però, també hi ha veus reticents (pel risc de tancar el sòl de la llum del Sol, perquè no està clara la intenció amb la que es fa...).
- Hi ha ganes d'impulsar iniciatives de transició energètica. I experiències i organitzacions a l'Alt Penedès que ho estan treballant. Però, alhora, comporta un gran esforç, i genera cansament, impotència, desesperança...
- S'aposta per un nou model energètic descentralitzat i de proximitat (la producció per a autoconsum, distribució de les instal·lacions no concentrades...).
- Es demana que es tinguin en tenir en compte les línies elèctriques que caldran, com es faran i per on passaran.
- Hi ha creences "desincentivadores" sobre la relació rural-urbà, la idea que es vol "transformar hectàrees de vinya en hectàrees de plaques solars", etc.
- Es demana evitar al màxim l'impacte visual.
- Hi ha una visió comunitària important i el desig que tothom col·labori. I es demana que la capacitat de producció, distribució i consum estigui en mans de les persones (control social de l'energia).
- Es té la sensació que els agents del territori i les persones van a remolc d'un procés de transició energètica que no lideren o del que no participen. I que els poders econòmics estan posant frens i que no hi ha implicació política que doni força a les iniciatives socials que van sorgint.

REFLEXIONS OPORTUNES

- _ Fer agrovoltaica (plaques FV sobre terreny) quan encara no s'han cobert els teulats de les granges i altres instal·lacions agrícoles?
- _ Es poden emprar les bondats de l'agrovoltaica com a excusa per prioritzar l'extensió de FV sobre terreny?
- _ L'agrovoltaica pot servir com a incentiu per seguir buscant fórmules de convivència entre diferents funcionalitats del territori?

Tenint en compte aquest context i aquestes qüestions, quin seria el millor encaix?

- _ Quines ubicacions serien les més adequades?
- _ Quines dimensions/potència haurien de tenir les instal·lacions d'agrovoltaica?
- _ Com hauria de ser el model de propietat/gestió/manteniment de la instal·lació?



Tenint en compte aquest context.....

CONTEXT SOCIAL I DE DEBAT TERRITORIAL

- L'opció de l'agrovoltisme és ben rebuda, però, també hi ha veus reticents (pel risc de tancar el sol de la llum del Sol, perquè no està clara la intenció amb la que es fa...).
- Hi ha ganes d'impulsar iniciatives de transició energètica. I organitzacions a l'Alt Penedès que ho estan treballant. Però, alhora, comporta un gran esforç, i genera cansament, impotència, desesperança...
- S'aposta per un nou model energètic descentralitzat i de proximitat (autoconsum, distribució de les instal·lacions no concentrades...).
- Es demana que es tinguin en compte les línies elèctriques que caldran, com es faran i per on passaran.
- Es demana evitar al màxim l'impacte visual.
- Hi ha una visió comunitària important i el desig que tothom col·labori. I es demana que la capacitat de producció, distribució i consum estigui en mans de les persones (control social de l'energia).
- Es té la sensació que els agents del territori i les persones van a remolc d'un procés de transició energètica que no lideren o del que no participen. I que els poders econòmics estan posant frens i que no hi ha implicació política que doni força a les iniciatives socials que van sorgint.

QUIN SERIA EL MILLOR ENCAIX?

Si es té en compte aquest context, l'agrovoltaica desitjada i adient per l'Alt Penedès tindria les següents característiques:



Quines ubicacions serien les més adequades?

Quines dimensions/potència haurien de tenir les instal·lacions d'agrovoltaica?

Com hauria de ser el model de propietat/gestió/manteniment de la instal·lació?

REFLEXIONS OPORTUNES

És oportú fer agrovoltaica quan encara no s'han cobert els teulats de les granges i altres instal·lacions agrícoles?

Es poden emprar les bondats de l'agrovoltaica com a excusa per prioritzar l'extensió de FV sobre terreny?

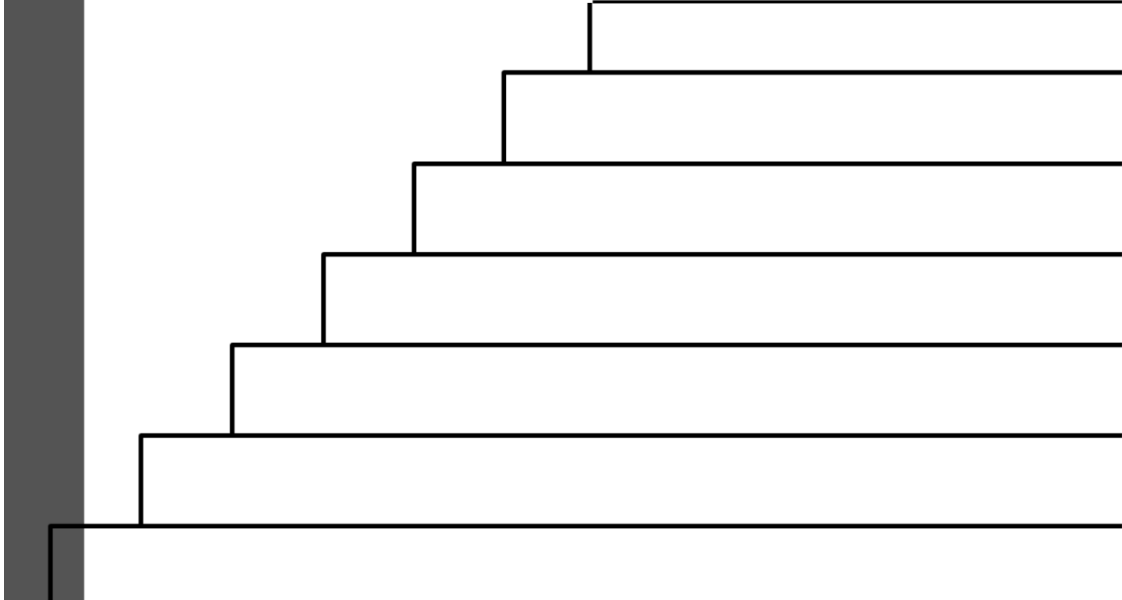
L'agrovoltaica pot servir com a incentiu per seguir buscant fórmules de convivència entre diferents funcionalitats del territori?

ANNEX 5: El camí que encara ens falta per recórrer.

Actualment, en quin graó ens trobem d'aquesta escala? Molt lluny o a pocs passos del model agrovoltaic imaginat?
Quins passos o quins ingredients caldria anar afegint progressivament per anar-nos apropant a aquest ideal?
Si pots, escriu-los per ordre de realització.



**Model agrovoltaic
desitjat i adient
per a l'Alt Penedès**



7.3 SESSIÓ III

Descripció

(20/03/23). Com caldria abordar el diàleg amb altres territoris per ampliar la producció renovable?

INTRODUCCIÓ (10') [16:30- 16:40h]:

Arribades i benvinguda.

Plantejament de la sessió:

Com sabeu, en la primera sessió, la tasca que ens vam proposar era apuntar quines variables és important tenir en compte en el procés de transició energètica a l'àrea metropolitana de Barcelona (amB). En la segona trobada, vam centrar-nos en una d'aquestes variables: la producció elèctrica renovable i la seva implantació en l'amB. Avui, seguirem en aquesta línia, però, posarem l'amB en relació amb la resta del territori català. Una tasca imprescindible donada la reduïda capacitat de producció que té l'amb en relació als consums energètics que comporta la metròpoli.

Objectius

- Evidenciar la necessitat de tenir aquest diàleg entre realitats diferents del territori català i identificar els eixos de debat principals.
- Assumir el grau de conflictivitat intrínseca que comporta decidir la implantació d'EERR i valorar quines orientacions del debat serien més adequades per facilitar l'assoliment d'acords.
- Pensar quin model de governabilitat podria impulsar-se per sostenir aquest diàleg entre l'amB i els altres territoris, i quins ingredients tenim per fer-lo possible.
- Ajudar a la coneixença i a la generació de complicitats entre diferents agents de l'àrea metropolitana amb interès per la qüestió energètica.

Enfocament metodològic

Per tal d'augmentar el temps de participació dels assistents, en aquesta tercera sessió sereu els protagonistes principals a l'hora d'elaborar coneixement sobre la qüestió. I, com la darrera sessió, ho farem a través de diferents propostes de treball que hem preparat.

DINÀMICA 1: Com orientar el debat entre territoris per la implantació renovable?

[16:40- 17:30h]

Objectius

Identificar quins són els aspectes més conflictius en la planificació de les EERR.
Prendre consciència de com condiciona el marc de discussió que s'estableix (eixos de debat, enfocament, etc.) en el tipus de solucions que es generen.
Imaginar possibles maneres d'abordar aquesta qüestió perquè es faciliti l'assoliment d'acords interterritorials.

Procediment

Ens dividim en 3 grups (el més plurals possible).

Cada grup treballa el següent [ANNEX 1]:

o Pluja d'idees sobre possibles conflictes vinculats amb el debat interterritorial (10').
o Propostes sobre com plantejar (en quins termes) aquest debat perquè faciliti l'assoliment d'acords (25').

La nostra feina com a dinamitzadors és conduir aquestes tasques i prendre notes. En plenari els dinamitzadors compartim l'última part de l'exercici (propostes sobre com orientar el debat). I deixem espai per a comentaris dels participants (15').

DINÀMICA 2: Quins mecanismes de governança podem generar per articular el debat interterritorial per la implantació renovable?

[17:30 – 18:25h]

Objectius

Fer un diagnòstic col·lectiu sobre el context de governança actual a l'amB en relació al debat sobre implantació de renovables.

Indicar algunes de les variables que caldria tenir en compte a l'hora d'imaginar mecanismes de governança.

Ebossar alguna proposta o propostes sobre com començar a obrir aquest debat interterritorial.

Procediment

Ens dividim en 3 grups diferents als anteriors.

(30') Cada grup fa un diagnòstic del punt de partida en el que ens trobem en termes de governabilitat i detectem frens i palanques per generar fórmules de diàleg interterritorial [ANNEX 2].

(25') En plenari, obrim un debat responent a les següents preguntes: "Després de la feina feta en els grups, teniu alguna idea/proposta sobre com articular aquest diàleg? Podeu imaginar alguna metodologia? Acció concreta? Alguna via per on començar?".

TANCAMENT (5'):

Agraïments, explicació sobre el processament de resultats. Temps per si hi ha algú que vol fer algun comentari final (valoració, etc.).

ANNEX 1: Com plantejar el debat entre territoris per a la implantació renovable?

PLUJA D'IDEES. Potencials punts de conflicte, eixos de discussió, dilemes.

Imaginem que en una mateixa taula de diàleg hi ha un representant de la comarca del Vallès Oriental, un representant de l'Alt Penedès, un representant del Bages i un representant de l'AMB. I es planteja la qüestió que l'amB només pot arribar a produir, a través de fonts renovables (bàsicament fotovoltaica), el 22% de l'energia que consumeix.

Quins dubtes (preguntes) creieu que farien els representants dels diferents territoris?

En quins aspectes hi hauria més controvèrsia (menys acord)?

Quines condicions posarien davant de la possibilitat de produir per a l'amB?

Feu un llistat de punts de conflicte/eixos de discussió/dilemes, emprant el mètode de la pluja

d'idees (és a dir, aportant allò primer que us vingui al cap, sense filtres, i anotant-ho directament sense valoracions posteriors ni debat entre vosaltres). Temps màxim 10' (o fins que no ens sorgeixin més idees).

VALORACIÓ ENTRE DIFERENTS OPCIONS. Propostes sobre com orientar el debat interterritorial.

A continuació es mostren tres possibles maneres de plantejar aquest debat. Cada opció té aspectes que poden generar situacions de bloqueig i aspectes que ajuden a arribar a acords.

Valoreu quin punt de partida seria el més adequat si es vol obrir el debat interterritorial.

OPCIÓ 1

Aportar informació sobre la realitat energètica i territorial de les comarques més rurals/urbanes. Compartir i comprendre aquests diagnòstics/idiosincràsies de partida.

Debatre la qüestió de la producció renovable des de la consciència d'aquestes diferents

realitats territorials i de la configuració territorial actual.

Posar sobre la taula quin és el model energètic pel que cada territori aposta i acordar un

marc i una estratègia de canvi energètic en el que poder decidir qüestions més concretes

(llocs, instal·lacions, produccions...).

Decidir quines pautes cal seguir per aconseguir el decreixement energètic si un territori no pot ser autosuficient.

OPCIÓ 2

Que cada territori de manera "individual" decideixi quina quota de solidaritat territorial vol tenir (quant vol produir de manera "altruista" per a altres zones).

Que l'AMB proposi diferents escenaris d'instal·lació de renovables en altres zones fora de l'amB per cobrir la seva demanda elèctrica (tenint en compte necessitats de producció, xarxa elèctrica, disponibilitat de sòl el més proper possible...). I tempteji la receptibilitat dels territoris afectats.

Establir mesures compensatòries entre els territoris implicats. Per exemple, decidir quines partides econòmiques rebran les comunitats afectades per la instal·lació renovable, a quins projectes d'interès es destinaran els diners (de tipus social, ambiental i/o de promoció econòmica). I d'on sortiran aquests recursos (creant un fons de compensació general o un fons entre territori rurals i urbans?) i com es gestionaran. O bé, decidir si es tracta de compensar la pèrdua de sòl agrícola amb la reconversió o la nova posada en producció d'una superfície equivalent.

OPCIÓ 3

Que sigui la Generalitat (Direcció General d'Energia i l'ICAEN) la que estableixi les quotes comarcals de generació d'energia; en les que estan incorporades les necessitats pròpies i les que cal produir per cobrir la demanda a nivell català. Que en base a això les diferents comarques decideixin els llocs on posar les instal·lacions renovables, fent-se càrrec de la seva responsabilitat en la sobirania energètica catalana. Que l'AMB expliqui perquè té una capacitat de producció tan reduïda en relació al seu consum i justifiqui perquè no té sentit plantejar el debat de les compensacions (ho hauria de fer en relació al consum d'aigua, d'aliments, etc.?). En base a la valoració d'aquestes opcions també es poden definir noves propostes.

ANNEX 2: Quins ingredients tenim per generar mecanismes de governança que abordin el diàleg interterritorial sobre implantació renovable?

ANÀLISI DEL CONTEXT ACTUAL. Ingredients de governança.

VARIABLE 1 Xarxa de coneixences, de col·laboració, aliances entre diferents actors.

Hi ha sectors del panorama social, econòmic i institucional regional poc connectats entre ells en relació a la qüestió energètica? Hi ha aliances que es poden reactivar? Hi ha col·laboracions que poden ampliar-se per introduir aquest element de debat? Caldria ampliar la xarxa actual i el seu grau de complicitat?

VARIABLE 2 Espais supramunicipals i els seus mecanismes de governabilitat actuals.

Quin potencial tenen els mecanismes de governabilitat actuals per acollir aquest debat?

Quines limitacions? Com es podria aprofitar el seu potencial i com superar les seves limitacions?

VARIABLE 3 Experiències actuals o anteriors de treball conjunt, diàleg o decisió compartida que s'hagi donat entre territoris.

Hi ha hagut o hi ha (encara que no sigui en relació al tema de les renovables) algun procés inspirador que ens ajudi a pensar fórmules de governabilitat? Quins són els aspectes que fan aquestes experiències interessants?

VARIABLE 4 Informació disponible i/o compartida.

Quina informació hi ha sobre la taula actualment per poder encarar aquest diàleg interterritorial? Quines mancances hi ha i en quin sentit (poca informació, poc

comprensible, poc coneguda, poc compartida, etc.)? Quines dades o coneixement disponible sí que ens ajuda en aquest deliberació i per prendre decisions compartides?

Resultats

Com caldria abordar el diàleg amb altres territoris per ampliar la producció renovable?

Possibles conflictes vinculats amb el debat interterritorial

[Informació que estaria bé complementar o afinar amb l'àudio que té en Llorenç del debat d'aquest grup]

- _ Qüestions de diagnòstic: realment el 22% és el que es pot produir un cop s'ha omplert tota la superfície disponible per fotovoltaica? Per a quin escenari s'ha calculat aquesta xifra?
- _ Qüestions de plantejament general: es tracta que primer s'autoabasteixi cada territori o que vagi cap a l'amB? Per què es comença per uns territoris a posar renovables i no per uns altres?
- _ Qüestions tècniques: la possible controvèrsia en l'elecció de l'espai. Realment tenim en el territori suficient espai per produir energia renovable?
- _ Qüestions de governabilitat: com ens organitzem per decidir-ho (per comissions...)? importància de democratitzar-ho al màxim en tots els nivells territorials (comarcal, local, veïnal...).

Propostes sobre com plantejar (en quins termes) aquest debat perquè faciliti l'assoliment d'acords

Hi ha acord en que és important:

- _ Fer un diagnòstic compartit entre territoris i que hi hagi un debat en el territori. "Sempre és més interessant que hi hagi un consens territorial". "Ara no hi ha debat, és una reacció". En la línia del que planteja l'opció 1:
 - o Aportar informació sobre la realitat energètica i territorial de les comarques més rurals/urbanes. Compartir i comprendre aquests diagnòstics/idiosincràsies de partida.
 - o Debatre la qüestió de la producció renovable des de la consciència d'aquestes diferents realitats territorials i de la configuració territorial actual.
 - o Posar sobre la taula quin és el model energètic pel que cada territori aposta i acordar un marc i una estratègia de canvi energètic en el que poder decidir qüestions més concretes (llocs, instal·lacions, produccions...).

- Cal que hi hagi una visió de país, algun òrgan coordinador, un model d'implantació. És a dir, un organisme responsable que estableixi una planificació, que doni uns números orientatius. Per tant, en la línia de l'opció 3:
 - o Que sigui la Generalitat (Direcció General d'Energia i l'ICAEN) la que estableixi les quotes comarcals de generació d'energia; en les que estan incorporades les necessitats pròpies i les que cal produir per cobrir la demanda a nivell català.

Però, hi ha matisos:

- En relació a les dades de referència i al marc de planificació energètica que doni la Generalitat: Es proposa que en les previsions de generació renovable estableixin uns mínims i uns màxims, i a partir d'aquí cada comarca decideix el seu model energètic (si va a la baixa o a l'alta), també en funció del model socioeconòmic i territorial que vol promoure en el seu territori. En aquest sentit, cal tenir en compte:
 - o Els que produeixin més poden tenir certs incentius, sempre i quan es faci en la línia del que es comenta més endavant en relació a les compensacions.
 - o Les dades que aporta la Generalitat i que marquen les quotes comarcals siguin el màxim de transparents, contrastables i que hi hagi una actualització contant d'aquestes, també gràcies a la comunicació i diàleg amb el territori i els altres agents.

En relació a la opció 2 es comenta:

- En cap cas hauria de ser l'AMB la que proposi les ubicacions que hi pot haver en altres territoris. Sinó que hauria de ser cada territori el que ofereixi lliurement aquests espais. En la línia del punt: < Que cada territori de manera "individual" decideixi quina quota de solidaritat territorial vol tenir (quant vol produir de manera "altruista" per a altres zones)>.

Altres qüestions:

- En relació a la legislació vigent sobre EERR: s'evidencia que degut a l'emergència climàtica ara es pot posar instal·lacions renovables per exemple en determinades zones de bosc mediterrani i que això pot ser positiu per treure pressió sobre les terres de conreu ("hi ha unes 700.000 hectàrees d'erms, roquissars, etc."). D'altra banda, caldria fer canvis normatius en relació al sòl industrial perquè es puguin fer renovables, això potser podria augmentar la capacitat de generació renovable a l'amB.
- Es posa sobre la taula per part d'alguna de les persones participants (tot i que no s'arriba a debatre):
 - o El fet que potser l'electrificació total amb FV no podrà donar resposta a totes les necessitats energètiques que hi ha actualment.

- o La qüestió que, malgrat la comarca estableixi el seu model i pla energètic potser no tindrà poder per decidir quins projectes es posen en el territori. Podran tombar certs macroprojectes?
- o I el dubte de si l'àmbit comarcal és l'adequat per definir el model d'implantació (no és massa petit?)... i es conclou que l'àmbit territorial, com a mínim, hauria de ser supramunicipal.
- _ En relació a aspectes de governabilitat:
 - o Es proposa que la Generalitat cedeixi al nivell comarcal part del poder de decisió sobre planificació energètica i ho faci a través de les Oficines Tècniques comarcals de Transició Energètica.
 - o Es proposa que s'obrin vies de comunicació també amb les empreses (no estan en una Taula com la d'avui).
 - o S'explica que la comarca del Priorat està fent una comissió per tractar tots aquests aspectes.

Sobre el tema de les compensacions (que apareix en l'opció2):

- _ En termes generals, hi ha una majoria que creu que cal plantejar-se la qüestió de les compensacions en la línia del reequilibri territorial i que hi hagi un retorn pels territoris que més produeixen energia renovable.
- _ De totes maneres, entrar en la lògica de les compensacions també desperta certs dubtes:
 - o Pot portar-nos a una mentalitat territorial mercantilista d'intercanvi de serveis/recursos per aportacions econòmiques?
 - o Ens pot portar a un debat basat en la competició i justificació del que aporta cada territori al conjunt de Catalunya? Sobre qui genera més o menys riqueses?
 - o Podem repetir les situacions que s'han donat fins ara, per exemple, en les compensacions per la instal·lació de molins de vent (en les que hi havia gent que no sabia ni què estava signant, que es pagaven als ajuntaments i no se sabia on anava a parar...)?
 - o Hi ha el perill que bloquegem el diàleg si separem els territoris entre "productors" i "consumidors". L'amB sempre acabarà compensant? Com poden parlar de tu a tu els territoris entre ells malgrat les diferències territorials?
- _ Algunes propostes per definir i aplicar mecanismes de compensació:
 - o Tenir en compte que hi ha diferents nivells en els que es pot aplicar la compensació; pel propietari dels terrenys, pels llocs per on passa la xarxa elèctrica, pel territori en general, etc.
 - o Fer compensacions:
 - Finalistes, per objectius concrets i a partir de línies de compensació elegibles establertes prèviament. No parlar de retorn al territori en general.
 - Menys municipalistes i enfocades a promoure els potencials del territori (no per fer poliesportius o festes majors).

- Dirigides purament a accions que tinguin a veure amb la transició energètica.
- o Deixar clar que no és un intercanvi de drets per esforços ("he de posar parcs eòlics perquè m'arribi el tren?"). A més, hi ha el perill que els territoris més privilegiats (amb més serveis, més valors territorials, etc.) tinguin més poder per negociar les compensacions [*caldria escoltar l'àudio per afinar aquesta aportació*]

Quins mecanismes de governança podem generar per articular el debat interterritorial per la implantació renovable?

En relació al plantejament general de governança:

- _ Quan parlem de governança no només s'hauria de parlar del vector energia. Fer un plantejament més global, més transversal, incloent altres temes ecosocials. El territori és un tot ("zona productora i zona consumidora només en termes d'energia?"). La governança s'hauria d'obrir, sinó podem arribar a compensacions esbiaixades.
- _ A l'hora de prendre decisions sobre les EERR és important partir d'una visió global del problema energètic per part de tots els actors implicats. Si només parlem de quotes comarcals de generació renovable es desperta l'egoisme territorial i cadascú només parla de "lo seu".

En relació a la xarxa de coneixences, de col·laboració, aliances entre diferents actors que hi ha actualment:

- _ Es reconeix que ja hi ha moltes coses enxarxades i que, a més, com que "l'energia ho toca tot", doncs, en aquestes xarxes hi ha persones i entitats de sectors molt diferents (pagesos, empreses, etc.). De totes maneres, es creu que n'hi hauria d'haver més i treballar més conjuntament.
- _ Es comenta que a nivell d'Oficines Tècniques comarcals de Transició Energètica s'està creant xarxa entre les persones tècniques (hi ha comunicació telefònica, a través de la plataforma Teams, etc.) i que això ajuda a la coordinació entre comarques.

En relació als límits i potencials dels actuals espais supramunicipals i els seus mecanismes de governabilitat:

- _ Les Oficines Tècniques comarcals de Transició Energètica:
 - o Serveixen per facilitar la informació a les persones i entitats del territori, com a canal per a fer esmenes al PLATER durant el tràmit d'avaluació ambiental estratègica, etc. I "s'està fent feina".
 - o Es reconeix, però, que falta personal (per exemple, per al Baix Llobregat hi ha un sol tècnic per a 30 municipis). Tot i que, en alguns casos puntuals està creixent (per exemple, la Diputació de Girona ha contribuït a posar-ne més). També, s'evidencia que l'amB és l'únic territori que no té un tècnic de les Oficines Tècniques (ho fan a través

del Pla Director Urbanístic (PDU) que té una certa interlocució amb la Generalitat).

- S'apunta que la competència en matèria d'energia està molt difosa entre diferents administracions i que això no facilita la governabilitat.
- També s'apunta que la legislació en ser sectorial genera forces incoherències pràctiques.
- S'opina que l'existència de conflictes en temes d'energia indica que no hi ha hagut bona comunicació entre els diferents nivells territorials, que no s'ha tingut en compte la realitat local, etc. Caldria aprendre dels exemples positius que també existeixen en aquest àmbit.
- Seria interessant impulsar organismes que regulessin, donessin suport tècnic, articulessin el territori i ho fessin de dalt a baix, però, també a la inversa perquè el procés de presa de decisions no quedi tan fragmentat.
- A nivell decisonal en l'AMB, els ajuntaments tenen molt poder ("han fet molta feina per poder tenir veu").

En relació a experiències inspiradores actuals o anteriors de treball conjunt, diàleg o decisió compartida que s'hagi donat entre territoris:

- S'explica la col·laboració que es va donar entre Micropobles i l'AMB. Hi va haver 15 municipis que es van oferir per produir per l'amb ("preferien això i amb un retorn, que no que fossin empreses energètiques les que promoguessin instal·lacions en el seu territori"). L'AMB va fer els estudis pertinents (de recurs renovable, d'ubicacions, produccions, finançament...) i es va presentar al Consell d'Alcaldes. Però, la inversió total era tan elevada que ja ni es va arribar a posar en votació per la seva possible aprovació.
- Es comenta l'experiència dels processos participatius entorn a la Directiva Marc de l'Aigua i per a la creació dels consells de conca com una bona iniciativa.

En relació a la informació disponible i/o compartida que hi ha per a la presa de decisions:

- Es considera indispensable que hi hagi prou estudis (per exemple, sobre potencials de producció energètica en teulades, sobre terreny, etc.) i que tots es facin amb el mateix mètode. Si no s'empra la mateixa metodologia es fa difícil comparar dades i aquestes poden no ser útils quan vol agregar-les a nivell supramunicipal. En aquest sentit, és important que hi hagi una base comuna i que també emergeixin les peculiaritats de cada lloc.
- S'alerta que actualment no hi ha "open-data", no hi ha transparència en moltes les dades sobre energia. Com que el sector de l'energia és un mercat liberalitzat entren actors econòmics que l'administració no pot regular. Moltes dades estan subjecte a secret estadístic.